

ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀਕਰਨ

ਇਸ ਬੜੇ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਡਾ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ ਹੈ, ਜੋ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਇਸ ਅੱਖੇ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੇਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਲੋਚਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਗਿਆਨ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਅਸਮਰਥ ਹੈ। ਡਾ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਸ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਡੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਆਦਿਕ ਸਭ ਸਾਡੀ ਪਕੜ ਵਿੱਚ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਦੁਸ਼ਮਣ ਅੰਸ ਸਾਨੂੰ ਸੀਸੇ ਵਾਂਗ ਸਾਫ਼ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ 11 ਕਾਂਡ ਹਨ : ਵਿਸ਼ਵ ਧਾੜਵੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਦੈਂਤਕੱਦ ਬਹੁ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕੰਪਨੀਆਂ, ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਵਪਾਰ, ਵਿਸ਼ਵ ਬੈਂਕ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਾਕੌਸ਼, ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ,

ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ : ਤਬਾਹੀ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਅਤੇ ਬਦਲਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਹੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

1991 ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਆਈ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ, ਉਦਾਰੀਕਰਨ,

ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਆਦਿਕ ਸ਼ਬਦ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਹਰ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਵੱਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਹਰ ਇੱਕ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾਵੇ। ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੀ ਫਾਇਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕਥਿਤ ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਮਰਥਕ ਮਨਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਸਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਉਸ

ਦੀਆਂ 'ਬਿਮਾਰ' ਹੋਈਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਬਿਮਾਰ ਸੀ/ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਜਿਹੜੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨੀਮ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਾਟੇ 'ਤੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਨ। ਬਜਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਘੋਖ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਗਈ/ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਇਹ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਕਰੋੜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸ਼ੁਰੂ-ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਲਾਭ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਚਾਰੇ ਗਏ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰੀਜ਼ਰਵ ਸੋਨਾ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੀ। ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ ਤੇ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਇਹੀ ਨੀਤੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਕਲਿਆਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰੋਗੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਅਰੋਗੀ ਕਰਨ ਦਾ ਰਾਹ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਖੱਬੀ ਧਿਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੀ ਇਸ

ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਦਾ ਕਿ ਇਹ ਨੀਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਹੈ, ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਮਰੋਡ ਕੋਈ ਜੋਤਸ਼ੀ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਦੀ ਤਾਂ ਆਦਤ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਮਲ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਰਨੀ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਂ : ਅਸੀਂ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਇਹ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਉਦਾਰੀਕਰਨ, ਨਿੱਜੀਕਰਨ ਤੇ ਹੋਰ ਕੀ-ਕੀ ਕਾਰਨ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਦਾ ਭਿਆਨਕ ਰੂਪ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦੇ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਬੰਦ ਗਲੀ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਹੈ। ਇਹ ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਅਸਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਗਲੀ ਦੀ ਹੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਸੀ। ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ/ਹੈ।

ਡਾ. ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਾਠਕਾਂ/ ਸਿਆਸੀ ਵਰਕਰਾਂ/ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋ ਦੇਣ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਨਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।